

Za gospodarje

Maribor, 15. novembra 1933.

Želje zadrugarjev.

Glavna Zadružna zveza, ki ji, kakor je znano, že več let načeluje dr. Anton Korošec in ki je v njej včlanjenih 894 tisoč domačij s 4,5 milijonov duš, je imela prve dni meseca novembra svoj občni zbor v mestu Novem Sadu. Dne 5. novembra je občni zbor sprejel te-le resolucije:

»Splošna gospodarska kriza se je kljub nekim znakom zboljšanja v nekaterih panogah gospodarstva in pri izmenjavi blaga z inozemstvom v teku leta 1932 pri nas le še povečala. Siromaštvo je poleg poljedelca zajelo tudi ostale sloje našega naroda. Posledice tega lahko postanejo zelo težke in je zadrugištvo po svojih načelih edino sposobno, da se vzame kot podlaga za zboljšanje tega težkega stanja. Radi tega je neobhodno potrebno, da se posveti zadrugištvo posebna pozornost in da se njegov razvoj podpira z vsemi sredstvi. Težak položaj našega poljedelca in naših kmetij nujno zahteva, da se čimprej sprejme končnoveljavni zakon o zaščiti kmeta in o ureditvi kmetijskih dolgov. Zaščita pa, ki naj jo da ta zakon kmetu, mora biti popolna in učinkovita, pri tem pa mora gledati tudi na to, da ohrani kreditno sposobnost našega kmeta.

Potrebno je tudi, da se posveti posebna pozornost maksimiranju (določitvi najvišje) obrestne mere, si se mora spraviti v sklad s plačilno sposobnostjo kmeta in rentabilnostjo kmetijstva. Ima joč v obeh dejstvo, da so poljedelci organizirana zajednica samih poljedelcev, je potrebno, da se pri sprejemu končnoveljnega zakona o zaščiti kmeta in o ureditvi kmetijskih dolgov izvzamejo iz tega zakona samo kmetijske zadruge, odnosno, da se za zadruge uvede posebni režim, ki bo odgovarjal bitnim lastnostim zadrug. Vse to naj se izvede na podlagi predlogov, ki jih je Glavna za-

družna zveza predložila merodajnim činiteljem že lani.

Poleg zaščite kmeta in ureditve njegovih dolgov je potrebno, da se storijo posebni koraki za okrepitev kreditiranja kmeta in za pametno ureditev kmetijskega kredita. Zastopajoč stališče, da je zadrugi kredit najbolj zdrava oblika in način za kreditiranje kmeta, zahtevamo, da se dajo v ta namen zadrugištvu od strani državnih in poldržavnih denarnih zavodov dovoljna denarna sredstva na razpolago. Zato naj Privilegirana agrarna banka svoje metode kreditiranja bolj prilagodi potrebi našega zadrugištva in naj preide na sistem dovoljevanja skupnih kreditov.

Katastrofalno padanje cen kmetijskih proizvodov v zadnjih letih zahteva, da se storijo vsi potrebni koraki, ki bodo lahko zagotovili poljedelcu one cene za njegove pridelke, ki bodo odgovarjali produkcijskim stroškom. Obenem pa je treba radi olajšanja težkega položaja znižati našemu kmetu davčna bremena tako, da se čisti katastrski dohodek, kot osnova za odmero davčnih bremen, prilagodi dejanskim dohodkom, ki jih ima kmet od svoje zemlje ter da se mu omogoči, da lahko odplača zaostale davke postopoma.

Ljudski pravnik.

Odpoved službe nameščencu in odpravnina. P. P. C. Dne 1. 8. 1921 ste vstopili pri pravni prednici sedanjega lastnika rudnika v službo kot jamski paznik. Dne 29. 5. 1923 ste postali obratni vodja, ki Vam je bilo poverjeno vodstvo rudnika s povprečnim staležem 225 delavcev, dalje k obratu spadajoče električne silotvorne naprave in mehanične separacije. Vodili ste samostojno ves jamski in dnevni obrat; bili ste tedaj višji tehnični uslužbenec. Leta 1930 je sedanja lastnica prevzela rudnik in

tudi Vas v isti funkciji, kakor ste jo izvrševali pri prejšnjem lastniku. Od povednega roka niste imeli dogovorjenega. Z dopisom dne 28. 2. 1933 ste bili službe razrešeni brez navedbe razloga s 1. 3. 1933, čeprav ste bili uslužbeni pri rudniku nad 10 let. Ob času razrešitve je znašala Vaša mesečna plača v gotovini 2500 Din, stanovanje v naravi ter razsvetljava in kurivo. Obratni vodja ste bili od 29. 5. 1923 in je 29. 5. 1933 preteklo 10 let. Leta 1927 ste prejeli od rudnika plačilni red, v katerem je rečeno, da znaša odpovedna doba tri mesece, začnši z vsakim prvim v mesecu. Zanima Vas, kje morate tožiti, ali Vam pristojna odpravnina in če bi se Vam moralo odpovedati po obrtnem zakonu, ali pa veljajo v tem oziru določila plačilnega reda. — Ker je obrtni zakon stopil v veljavo 9. 3. 1933 in je v njem določeno, kako se morajo službene pogodbe odpovedati ter da se v zakonu določeni odpovedni roki ne morejo skrajšati v škodo službojemalca, veljajo le-te določbe in se Vam mora odpovedati v zmislu obrtnega zakona. Ker ste bili pri rudniku uslužbeni nad 5 let, bi Vam moral rudnik odpovedati 3 mesece pred pretekom koledarskega četrtletja, vsled česar bi se Vam moralo odpovedati že pred 1. 1. 1933, ako je rudnik hotel končati službeno razmerje s koncem marca 1933. Ker Vam je bilo odpovedano šele 1. 3. 1933, velja ta odpoved za drugo četrtletje, vsled česar preneha Vaša služba šele s 1. 7. 1933. Dobiti morate tedaj za ta čas vso plačo v gotovini, odškodnino za stanovanje in dajatve v naravi, kar ste upravičeni zahtevati takoj, ker je vse to zapadlo v plačilo z dnem neupravičenega odpusta. Ker ste posle obratnega vodje izvrševali dejansko od 29. 5. 1923 in bi vsled pravilne odpovedi končala služba šele 31. 5. 1933, ste izvrševali službo obratnega vodje nepretrgoma nad 10 let, vsled česar imate pravico do odpravnine v višini štirikratne zadnje mesečne plače, odškodnine za stanovanje in dajatve v naravi. Po obrtnem zakonu nimajo do odpravnine pravice oni službojemalci, ki imajo po veljavnih predpisih pravico do pokojnine. Vi ste bili zavarovani pri Pokojninskem zavodu za zasebne nameščence v Ljubljani, vendar po našem

mnenju nimate pravice do pokojnine, ker isto dobite šele tedaj, ako postanete nesposobni, ali pa v slučaju starosti. Ti zahtevki pri vas niso izpolnjeni, zato še nimate pravice do pokojnine. Imate torej pravico do odpravnine. — Tožiti morate pri okrožnem sodišču, v območju katerega leži rudnik, ne pa pri rudarskem senatu, ker so odpovedni roki in odpravnina določeni v obrtnem zakonu, ne pa v rudarskem zakonu, in izvajate svoje pravice iz obrtnega zakona, ker znaša Vaš zahtevnik nad Din 12.000. — Vse povedano je z ozirom na nejasno izražanje obrtnega zakona in dosedanje sodbe sodišč še negotovo, pa vendar upamo, da je naše stališče pravilno in da boste v pravdi popolnoma zmagali. Izberite si odvetnika, ki imate vanj popolno zaupanje, da bo energično zastopal Vaše koristi.

Odpovedni roki pomočnika skladiščnika. J. D. P. Od leta 1927 dalje ste bili zaposleni pri rudniku kot pomočnik skladiščnika. Pri sprejemu v službo ste prejeli delavsko knjižico, ne pa plačilne uredbe, ki so jo ob nastopu svoje službe prejemale od rudnika vsi nameščenci. V službo ste bili sprejeti glasom sprejemnega lista kot zunanji delavec z dnevno mezdo. Bili ste prijavljeni kot član bratovske skladnice in uvrščeni v četrto člansko kategorijo ter končno tudi v svrhu zavarovanja pri Pokojninskem zavodu za zasebne nameščence v Ljubljani. Kot pomočnik skladiščnika ste urejevali skladišče, izdajali in zapisovali material, napravljali izvlečke izdanih materialij ter pomagali skladiščniku pri sestavi materialnega računa, izdajali delavcem karbid in ga zapisovali, izdajali delavcem deputatno kurivo in ga jim zaračunavali, izdajali razstrelivo in ga zapisovali, prevzemali in merili les ter vršili manipulacije z lesom na žagi. Pravtako pa ste tudi čistili in pospravljali v skladišču, prenašali material ter vršili posle ročnega delavca v skladišču. Pravite, da ste tudi nadomestovali dnevne paznike, od 1. 11. 1931 ste pa sploh prevzeli posle dnevnega pazništva, vendar pa niste mogli razpolagati z večjo skupino delavstva, niste imeli disciplinske oblasti čez nje, niste izvrševali rudniških policijskih predpisov in niste določevali mezde in akord-

nih plačil delavcev. Biti ste v glavnem pomočnik skladiščnika, vendar ste pa tudi po naročilu obratnega vodje vršili nekatere posle dnevnega pazništva: ste nadzorovali dnevne in pri rudniku zaposlene delavce, vodili ročno mezdno knjigo in vpisovali mezde, nadzirali domače in tuje voznike pri prevažanju lesa, hlodov in premoga in javljali obratovodji število odvoženih vozičkov premoga. Dne 15. 12. 1932 Vam je bilo odpovedano 14dnevno za konec leta 1932. Ste mnenja, da je odpoved veljavna šele za naslednje četrtletje, to je za 31. 3. 1933, ker Vas je v zmislu obrtnega zakona smatrati za nameščenca. — Po našem mnenju spadate med pomožno osebje in ne med nameščenca, ker ste izvrševali v pretežni meri dela ročnega delavca, ne pa takih, ki bi bila pretežno trgovinska ali višjega netgovinskega značaja. Ta vrsta poslov bi morala biti za Vas glavni poklic, kar pa se v Vašem slučaju ne da trditi. Ako bo sodišče ugotovilo, da je bil Vaš glavni poklic izvrševanje poslov pomočnika skladiščnika, ti obstoje v glavnem v izvrševanju ročnega dela, Vam je bila služba odpovedana pravilno na 14 dni. Zdi se nam, da ne boste ničesar dosegli s tožbo proti rudniku.

Povrnitev škode za nepravilno kazensko sodbo. Š. A. K. Leta 1931 ste bili po krivici obsojeni požiga in ste kazni že tudi prestali. Poprej ste bil uslužbeni kot uradnik pri tovarni in ste imeli mesečne dohodke v znesku 3000 Din. Nastavljena pogodba bi se trajala do 1. 8. 1937. Vsled obsodbe ste izgubili službo, ki je tudi po prestani kazni ne morete nikjer dobiti. Pritožbe zoper obsodbo niso pomagale, čeprav ste poskusili vse, da bi dokazali svojo nedolžnost. Letos pa se Vam je posrečilo, da ste dosegli obnovo kazenskega postopanja, v katerem ste bili oproščeni od obtožbe požiga. Ta sodba je postala pravomočna. Ker ste vsled te krivične obsodbe utrpeli veliko škodo, ki jo še sedaj čujete, vprašate, kako bi prišli do povračila škode za nepravilno obsodbo in koga morate za škodo tožiti. — Po kazenskem zakonu imate pravico, da v 6 mesecih po pravomočni oprostitvi zahtevate od države povračilo vse imovinske škode, ki Vam je nastala vsled nepra-

vilne obsodbe. Še pred potekom sprejdanja omenjenega šestmesečnega roka pa se morate obrniti na pravnega ministra, da se Vam povrne nastala imovinska škoda. Ako ne bo prišlo med Vami in ministrovim pooblaščencom do poravnave, ali ako ne dobite v 1 mesecu rešitve od pravnega ministra, morate še v zgoraj označenem šestmesečnem roku vložiti pri onem sodišču, ki Vas je na prvi stopnji obsodilo (to je v Vašem slučaju pri okrožnem sodišču) zahtevo, da se Vam povrne vsa vsled krivične kazenske obsodbe nastala imovinska škoda. V svojem predlogu morate natančno navesti okoliščine, ki Vaš predlog opravičujejo, kakor tudi višino utrpjene škode. Postopanje in poizvedbe sicer uvide to sodišče, Vaš predlog bo pa rešil Stol sedmorice, oddelek B, v Zagrebu kot kasacijsko sodišče. Ko bodo poizvedbe o Vaši zahtevi končane, Vas bo sodišče obvestilo, da boste lahko pregledali spise in vložili pri sodišču obrazložitev svojega predloga. Po preteku osem dnevnega roka za vložitev obrazložitve bo sodišče izročilo spise državnemu tožilcu, da se tudi on izjavi v osmih dneh. Ko sodišče sprejme še to izjavo, pošlje vse spise Stolu sedmorice v Zagreb, ki določi na to javno razpravo. Na podlagi te bo Stol sedmorice v Zagrebu izdal rešitev glede upravičenosti Vašega predloga, kakor tudi glede višine imovinske škode, ki Vam jo mora država povrniti. Ako bo kasacijsko sodišče priznalo s svojo rešitvijo upravičenost Vašega predloga in določilo imovinsko škodo, bo to svojo rešitev poslalo pravnemu ministru, da Vam bo izplačal znesek, ki Vam ga je sodišče priznalo kot odškodnino. Istočasno pa bo tudi Vam sodišče vročilo rešitev v prepisu. Na to povračilo za krivično obsodbo ne bo mogel seči noben Vaš upnik. Kakor razvidite, so za uveljavljanje Vaše pravice določeni precej kratki roki, vsled česar ne odlašajte več. Vzamite si takoj odvetnika, ki bo napravil vse potrebno in dosegel za Vas, kar ste z nepravilno obsodbo izgubili na svoji imovini.

Zahtevajte povsod

»Slov gospodarjac«

Razna obvestila.

Hmeljsko poročilo iz Žalca z dne 8. novembra 1933. Zadnje tri dni je bilo precej živahno povpraševanje po hmelju. Cene neizpremenjene od 60 do 68 Din za 1 kg. Vzrok živahni kupčiji je iskati v tem, ker je pri pridelovalcih le še malo blaga in še tega oddajajo počasi. Največ kupčij se sklene po 65 Din.

Poročilo o vinski trgovini v naši banovini. Kupčija z novimi vini se je pričela nekoliko gibati, toda po malem, ker so cene za količkaj boljša vina visoke: 5 do 7 Din. Zato sega trgovina točasno le po navadnih, cenejših kmečkih vinih, ki ne presegajo cene 3.50 Din. Šibkih in prav kislih vin se izogibajo, čeprav so mnogo cenejša; ta bodo ostala neprodana, dokler ne izgubijo preobilne kisline, kar traja lahko do poletja. Cene boljšim vinom se gibljejo okrog 4 do 4.50, sortnim (10—11%) pa od 5 do 6 Din; producenti zahtevajo tudi 7 do 8 Din. Zato ni za ta vina pravega zanimanja, osobito ker taka vina še niso razvita in ker se dobijo ceneje pri vinskih trgovcih.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg 11. novembra 1933 so pripeljali špeharji 89 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12, slanina po 13. Kmetje so pripeljali 4 voze sena po 30—35, 3 otave po 30—35 Din, 26 voz krompirja po 0.50—0.75, 2 voza čebule po 1—1.50, česen 6—7, 30 vozov zelja 0.50—1, kislo zelje, kislja repa 2. Jabolka 3—8, hruške 5—7, grozdje 6—12, celi orehi 7—8, luščeni orehi 28—32, kostanj 1.50—2, pečen 6. Pripeljali so 10 vreč pšenice po 1.50, 5 rži 1.50, 12 ječmena 1, 14 koruze 1.25, 16 ovsa 0.75—1, 8 prosa 1.25, 3 ajde 1, 2 ajdovega pšena 3.50, 12 vreč fižola 2—3. Smetana 10—12, mleko 1.75—2.25, surovo maslo 2—2.4, jajca 0.75—1.25. Na trgu je bilo 78 kokoši po 20—25, 1014 piščancev 20—55, 16 gosi 35—45, 52 puranov 35—55, 13 rac 20—25, 38 kuncev 5—25.

Mariborski svinjski sejem 10. 11. 1933. Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 148 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 100 do 115 Din, 7—9 tednov stari 130 do 150 Din, 3—4 mesece stari 200 do 250 Din, 5—7

mesecev stari 350 do 400 Din, 8—10 mesecev stari 450 do 520 Din, 1 leto stari 580 do 650 Din, 1 kg žive teže 7—8 Din, 1 kg mrtve teže 9.50—10.50 Din. Prodanih je bilo 88 svinj.

Pfuijski živinski sejem. Konjski in goveji sejem v torek dne 7. novembra je bil prav dobro založen. Prignanih je bilo 680 glav živine in sicer 298 krav, 102 telci, 138 volov, 20 bikov in 111 konj; prodanih pa je bilo 276 glav. Cene: krave 2—3.50, telice 3.50—4.50, voli 3—4, bikki 2.75—4 za 1 kg žive teže. Konji za zakol 300—650 Din, ostali po kakovosti od 1200 do 3000 Din. Prihodnji konjski in goveji sejem bo dne 21. novembra. — Svinjski sejem v sredo dne 8. novembra je bil prav tako dobro založen. Prignano je bilo 444 rilcev, prodano pa le 134. Cene so nekoliko padle in sicer so se prodajali pršutarji po 6.50—7.50 Din 1 kg žive teže, polmastne po 7—8 Din; prašički 6 do 12 tednov stari po kakovosti od 80 do 280 Din za komad. Prihodnji svinjski sejem bo 15. novembra.

Zagrebski živinski sejem dne 8. novembra 1933. Dagon živine precejšen, kupčija pa je bila bolj slaba, ker se je kupovalo le za domačo potrebo. Cene pitanim svinjam so oslabele. Za 1 kg žive teže so se trgovali: biki po 3—3.50, krave za klanje 2.75—3.25, voli I po 4.50—5, II po 3.50—3.75, bosanski voli po 2.50—3, teleta po 7—8, zaklana po 9.50—10.50, pitane svinje po 7.50—8, nepitane po 6.25—7, sremске debele po 8 Din.

Dunajski prašičji sejem 8. nov. 1933. Prignanih je bilo: 7873 špeharjev in 4952 pršutarjev, skupaj 12.825 glav, od tega iz Avstrije 5245, iz inozemstva pa 7580. Cene so bile sledeče: špeharji prima 1.38 do 1.41, stari 1.25 do 1.35, kmečki 1.36 do 1.46, križani 1.36 do 1.50, pršutarji 1.27 do 1.56 šil. za 1 kg žive teže. Promet je bil živahen in so notirale skoraj vse vrste 2—3 groše čvrsteje, madžarski veleposestniški prašiči pa so bili za 5 grošev dražji kot prejšnji teden.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg od 10 do 12 Din, II. vrste 8 do 10 Din, meso od bikov, krav in telic 5 do 7 Din, telečje meso I. vrste od 14 do 16 Din, II. vrste 8 do 10 Din, svinjsko meso sveže 10 do 18 Din.